

HỘI TỪ ĐIỂN HỌC CHÂU Á

NGUYỄN THỊ THU HẢO *

Hội Từ điển học Châu Á (The Asian Association for Lexicography - ASIALEX) là tổ chức xã hội - nghề nghiệp của những người làm việc trong lĩnh vực từ điển học tại Châu Á. Hầu hết các thành viên của hội là các học giả đến từ các nước khác nhau ở Châu Á tuy nhiên không có học giả nào đến từ Việt Nam. Tổ chức này có tôn chỉ hoạt động rõ ràng, có trang web, tạp chí riêng của mình. Tạp chí được xuất bản ở cả hai dạng: dạng in và dạng trực tuyến. Hàng năm, Hội có tổ chức các hội thảo quốc tế chuyên về lĩnh vực từ điển học. Tạp chí và kỹ yếu các hội thảo là những tài liệu tham khảo rất có giá trị cho những cá nhân và tổ chức nghiên cứu, biên soạn về từ điển học. Dưới đây là những thông tin về Hội Từ điển học Châu Á cũng như tạp chí và trang web của Hội.

1. Sự hình thành và tôn chỉ hoạt động

Hội Từ điển học Châu Á được thành lập tại Hội thảo Từ điển tại Châu Á: *Nghiên cứu và những vấn đề rút ra mang tính phương pháp luận (Dictionaries in Asia: Research and Pedagogical Implications)*, tổ chức tại Đại học Khoa học và Công nghệ Hong Kong (Hong Kong University of Science and Technology) vào thời gian từ ngày 27 - 29.3.1997. Hội Từ điển học Châu Á được thành lập với mục đích nhằm thúc đẩy sự phát triển của các hoạt động mang tính học thuật và thực hành trong lĩnh

vực từ điển học cụ thể là thúc đẩy các hoạt động trao đổi thông tin, ý tưởng nghiên cứu và thực hành công việc làm từ điển thông qua các cuộc họp, hội thảo, tọa đàm, các xuất bản phẩm và dưới các hình thức khác.

Hội Từ điển học Châu Á đưa ra tôn chỉ hoạt động là *Thúc đẩy nghiên cứu và thực hành trong lĩnh vực Từ điển học tại Châu Á và trên toàn thế giới* (Promoting the study and practice of lexicography in Asian contexts and worldwide).

2. Tổ chức và hoạt động

Hội Từ điển học Châu Á hoạt động dưới sự điều hành của Ban điều hành. Ban điều hành do các thành viên của Hội bầu lại hai năm một lần. Kể từ khi thành lập năm 1997 đến nay, Hội đã có 8 ban điều hành. Các thành viên của ban điều hành là các học giả và những người có kinh nghiệm làm việc trong lĩnh vực Từ điển học đến từ các quốc gia khác nhau trên thế giới. Phần lớn trong số họ là đến từ các quốc gia tại Châu Á chẳng hạn như: Philippines, Trung Quốc, Thổ Nhĩ Kỳ, Indonesia, Nhật Bản, Singapore, Thái Lan, Hàn Quốc, Ấn Độ, Pakistan,... và một số khu vực khác như: Israel, Bỉ, Nam Phi, Đan Mạch. Năm 2019, Ban điều hành mới có nhiệm kỳ từ năm 2019 đến 2021 đã được thành lập, bao gồm các thành viên: Chủ tịch Hội: Vincent B.Y. Ooi (Đại học Quốc gia Singapore, Singapore); Phó Chủ tịch: Hai Xu - kiêm đồng Tổng Biên tập của tạp chí

* ThS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam; Email: thuhao78@gmail.com

Từ điển học (Đại học Ngoại ngữ Quảng Đông, Trung Quốc); Thư ký Ai Inoue (Học viện Quốc phòng, Nhật Bản); phụ trách tài chính: Kilim Nam (Đại học Quốc gia Kyungpook, Hàn Quốc); Ferdi Bozkurt (Đại học Anadolu, Thổ Nhĩ Kỳ); Jesus Federico (Tuting) Hernandez (Đại học Diliman Philippines, Philippines); Cuilian Zhao (Đại học Quốc tế Sichuan, Trung Quốc); Dora Amalia: Người tổ chức hội thảo cho Hội Ngôn ngữ Châu Á năm 2020 (Trung tâm Ngôn ngữ quốc gia và phát triển sách, Indonesia); Anmin Wang: Người tổ chức hội thảo cho Hội Ngôn ngữ Châu Á năm 2020 (Đại học Dân tộc Quảng Tây, Trung Quốc); Shigeru Yamada: đồng Tổng Biên tập của Tạp chí *Từ điển học* (Đại học Waseda, Nhật Bản); Rachel Edita O. Roxas: cựu Chủ tịch (Đại học Quốc gia, Philippines)

Một hoạt động khoa học quan trọng được tổ chức thường xuyên của Hội, đó là hội thảo khoa học quốc tế và được tổ chức hàng năm kể từ năm 2016, còn từ năm 2015 trở về trước (1997), được tổ chức 2 năm 1 lần. Kỳ yếu của hội thảo được in dạng bản giấy nhưng những năm gần đây hội cũng đã thay thế các bản điện tử. Hội thảo sắp tới sẽ được tổ chức tại Yogyakarta, Indonesia vào năm 2020. Kể từ khi thành lập đến nay, Hội Từ điển học Châu Á đã tổ chức được nhiều hội thảo quốc tế về các chủ đề liên quan đến lý thuyết và công việc thực hành làm từ điển. Ngoài ra, chủ đề khai thác ứng dụng của từ điển đối với công việc dạy tiếng cũng được đề cập đến. Cụ thể như sau: hội thảo năm 1997 tại Đại học Hong Kong về khoa học kỹ thuật với chủ đề *Từ điển ở Châu Á: Nghiên cứu và những vấn đề rút ra mang tính phương pháp* (Dictionaries in Asia: Research and Pedagogical Implication), hội thảo năm 1999 tại Đại học Ngoại ngữ Quảng Đông với chủ đề *Kinh nghiệm quốc gia về từ điển học hay biên soạn từ điển và*

Từ điển học song ngữ (National Experience in Lexicography or Dictionary Compilation and Bilingual Lexicography), hội thảo năm 2001 tại Đại học Yonsei, Seoul Hàn Quốc với chủ đề *Song ngữ Châu Á và từ điển* (Asian Bilingualism and the Dictionary), hội thảo năm 2003 tại Đại học Meikai, Tokyo - Nhật Bản *từ điển và việc học ngôn ngữ: Từ điển giúp cho việc học bằng máy và học từ thầy cô giáo như thế nào?* (Dictionaries and Language Learning: How can Dictionaries help Human and Machine Learning?), hội thảo năm 2005 tại Đại học Quốc gia Singapore với chủ đề *Từ ngữ trong các bối cảnh văn hóa Châu Á* (Words in Asian Cultural Contexts), hội thảo năm 2007 tại đại học Madras, Chennai - Ấn Độ với chủ đề *Từ điển học Châu Á: Quá khứ và triển vọng* (Asian Lexicography: Retrospect and Prospect), hội thảo năm 2009 tại Bangkok - Thái Lan với chủ đề *Từ điển trong giáo dục* (Dictionary in Education), hội thảo năm 2011 tại Kyoto Terra, Kyoto - Nhật Bản với chủ đề *Từ điển học: lý thuyết và thực hành* (Lexicography: Theoretical and Practical Perspective), hội thảo năm 2013 tại Bali với chủ đề *Từ điển học và từ điển trong thời đại thông tin* (Lexicography and Dictionaries in the information Age), hội thảo năm 2015 tại đại học Bách khoa Hong Kong với chủ đề *Từ, kho ngữ liệu và Từ điển: Sự cách tân trong khoa học tham khảo* (Words, Corpora and Dictionaries: Innovations in Reference Science), hội thảo năm 2016 tại Manila - Philippines với chủ đề *Nâng cao dạy tiếng bằng từ điển học và xây dựng kho ngữ liệu* (Advancing Language Teaching with Lexicography and Corpus - Building), hội thảo năm 2017 tại Quảng Đông - Trung Quốc với chủ đề *Từ điển học ở châu Á: Thách thức, đổi mới và triển vọng* (Lexicography in Asia: Challenges, Innovations and Prospects), hội thảo năm 2018 tại

Krabi, Thái Lan với chủ đề *Từ điển học trong thế giới số (Lexicography in the digital world)*, hội thảo năm 2019 tại Isabul, Thổ Nhĩ Kỳ với chủ đề *Từ điển học: Quá khứ, hiện tại và tương lai (Lexicography: Past, Present and Future)*. Đặc biệt sắp tới năm 2020 hội thảo lần thứ 14 của hội Từ điển học Châu Á sẽ được tổ chức tại Yogyakarta từ ngày 16 - 18.6 tại Indonesia với chủ đề *Từ điển học và Tài liệu ngôn ngữ (Lexicography and language Documentation)*.

3. Tạp chí của Hội

Hội Từ điển học Châu Á có Tạp chí *Từ điển học (Lexicography)*. Từ năm 2004, tất cả các Tạp chí *Từ điển học* của Hội được xuất bản tại Nhà xuất bản Springer. Tạp chí có cả dạng bản in và dạng online. Ban biên tập của Tạp chí đồng thời là các thành viên cấp cao của Hội. Quyền truy cập Tạp chí được kết hợp với phí thành viên của Hội. Trong những năm gần đây, Hội cho xuất bản Bản tin gửi cho các thành viên. Chi tiết kỹ yếu của các hội thảo cũng được đăng ở *Bản tin từ điển Kernerman (Kernerman Dictionary News)*.

Ban biên tập hiện thời của Tạp chí bao gồm các thành viên như sau: đồng Tổng Biên tập Hai Xu (Đại học Ngoại ngữ Quảng Đông) và Shigeru Yamada (Đại học Waseda); Biên tập viên đánh giá Lan Li (Đại học Trung văn Hong Kong, Shenzhen) và các biên tập viên khác như: Ariteta Adamska-Salaciak (Đại học Adam Mickiewicz), Dora Amalia (Badan Bahasa), Amy Chi (Đại học khoa học và kỹ thuật Hong Kong), Gilles-Maurice Schyver (Đại học Ghent, và Đại học Pretoria), Yongwei Gao (Đại học Fudan) Chu-Ren Huang (Đại học Bách khoa Hong Kong) Ilan Kernerman (Từ điển K), Vincent B.Y. Ooi (Đại học Quốc gia Singapore), Yukio Tono (Đại học Ngoại ngữ Tokyo).

4. Trang web của Hội

Hội Từ điển học Châu Á có trang web chính thức là: <http://www.asialex.org>. Trang web này được Công ty Tshwane DJe HLT, một công ty chuyên về các phần mềm liên quan đến lĩnh vực từ điển học tài trợ. Khi truy cập vào trang web của Hội, giao diện của trang chủ sẽ xuất hiện như sau:

Thanh trạng thái của trang web được tổ chức thành các nhóm thông tin như sau:

- Home (trang chủ): Mục này sẽ cung cấp các thông tin mới nhất cho độc giả chẳng hạn như các thông tin về hội thảo quốc tế năm 2020 (thông báo hội thảo) và các thông tin về hội thảo quốc tế vừa mới diễn ra năm 2019.

- About: Mục này sẽ cung cấp các thông tin giới thiệu về Hội Từ điển học Châu Á. Có thể tải các biên bản đại hội gần đây nhất của hội cũng như các quy định về báo chí của hội tại trang này. Ngoài ra trang này cũng đưa ra hướng dẫn cách liên lạc với hội, đăng ký mới hoặc đăng ký lại tư cách thành viên của Hội.

- Conferences/Proceedings: cung cấp các thông tin chi tiết về hội thảo tiếp theo tại Yogyakarta, Indonesia vào năm 2020 và 14 hội thảo khác đã được tổ chức cụ thể như: thông báo hội thảo, cách đăng ký tham gia hội thảo, cách đi lại, chương trình hội thảo, danh sách các diễn giả chính, khách sạn, các hình ảnh kỷ niệm về hội thảo, cách liên hệ với những người tổ chức hội thảo; các kỹ yếu của các hội

thảo qua các năm.

- Journal: Tạp chí *Từ điển học* được thành lập vào năm 2014 và được Công ty Spinger xuất bản ở cả dạng in và dạng trực tuyến. Trang web này sẽ cung cấp các thông tin chi tiết về ban biên tập, cũng như nội dung các số tạp chí như: Tập 1, số 1, 7.2014; Tập 1, số 2, 10.2017; Tập 2, số 1, 12.2015; Tập 2, số 2, 5.2016; Tập 3, số 1, 10.2016; Tập 3, số 2, 4.2018; Tập 4, số 1, 6.2018; Tập 4, số 2, 9.2018; Tập 5, số 1, 11.2018; Tập 5, số 2, 12.2018.

- Board: cung cấp các thông tin về ban lãnh đạo đương thời và các ban lãnh đạo qua các thời kỳ: tên, ảnh chân dung (chỉ có đối với ban lãnh đạo đương thời, chức danh, vị trí trong hội, nơi công tác).

- News: cung cấp các thông tin như các thông cáo về các hội thảo, các giải thưởng, các tin về bầu cử ban điều hành,...

- Gallery: cung cấp các ảnh về Hội Từ điển học Châu Á chẳng hạn như các ảnh về các hội thảo đã diễn ra.

- Links: phần này cung cấp cho độc giả những địa chỉ liên kết với các tổ chức khác cũng có hoạt động chuyên về lĩnh vực từ điển học ví dụ như: Hội Từ điển học Châu Phi (Afrilex), Hội Từ điển học Úc (Australlex), Hội Từ điển học Châu Âu (Euralex), Hội Từ điển học Bắc Mỹ

(DSNA), Hội Từ điển học Toàn cầu (Global lex), Các hội thảo từ điển học điện tử - Từ điển học điện tử trong thế kỷ 21 (elexconferences).

Hội Từ điển học Châu Á đã có những mối quan hệ với các tổ chức khác trên thế giới chuyên hoạt động về lĩnh vực từ điển học. Tuy nhiên, hiện nay Hội này chưa có mối liên hệ và trao đổi chuyên môn học thuật với Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam. Do vậy, trong thời gian tới Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam với vai trò của một viện nghiên cứu chuyên ngành về lĩnh vực Từ điển học tại Việt Nam có thể mở rộng quan hệ đối ngoại và thúc đẩy sự giao lưu, trao đổi học thuật với Hội Từ điển học Châu Á.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Thị Thanh Nga, *Từ điển Ngữ văn: thực trạng và triển vọng*, *Từ điển học và Bách khoa thư*, số 2, 2009.
- [2] Hồ Hải Thụy, *Từ điển và từ điển học*, *Từ điển học và Bách khoa thư*, số 2, 2009.
- [3] Hà Học Trạc *Lịch sử - lý luận và thực tiễn biên soạn bách khoa toàn thư*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2004.
- [4] Phạm Hùng Việt, *Tạp chí Từ điển học và Bách khoa thư trước nhu cầu nghiên cứu, trao đổi tri thức học thuật trong thời kỳ mới*, *Từ điển học và Bách khoa thư*, số 2, 2009, tr.2-4.
- [5] <http://www.asialex.org>.